

and Informatization named after Heroes Krut, National University of Defense of Ukraine named after Ivan Chernyakhovsky, Kyiv Institute of the National Guard of Ukraine) are presented.

The leading trends in the development of military education in Ukraine at the beginning of the XXI century are investigated: improvement of the current legislative framework aimed at integrating world standards and building its own military capabilities; transition to a promising system of military education, which involves the termination of correspondence training for state budget funds and the introduction of a system of leadership L-courses to replace existing ones; creation of appropriate conditions for mutual recognition and enrollment of certificates that were obtained in higher military institutions of NATO member states; introduction of advanced methods, means of training, technologies that will contribute to the formation of key competencies of modern military education in the context of world requirements.

Key words: military education, trends, a promising system of military education, leadership courses, the beginning of the 21st century.

Дата надходження статті: 03.11.2021 р.

Рецензент: доктор педагогічних наук, доцент Султанова Н.В.

УДК 378.134 (78)

DOI <https://doi.org/10.37915/pa.vi50.325>

Савчук Б. П.*,

orcid.org/0000-0003-2256-0845

Слюсаренко Н. В.*,

orcid.org/0000-0002-9215-5936

Білавич Г. В.*,

orcid.org/0000-0002-1555-0932

КОУЧИНГ: ІДЕЙНІ ВИТОКИ В ПРОЄКЦІЇ ФОРМУВАННЯ ОСОБИСТОСТІ

Статтю присвячено проблемі коучингу, який на початку XXI ст. отримав широке визнання в Україні, зокрема у галузі освіти. Мета статті – з'ясувати ідейні витoki коучингу задля глибшого розуміння його філософії та використання як ефективної технології формування особистості. Зазначено, що в українському науковому та суспільному дискурсі ця проблема представлена доволі фрагментарно. У зарубіжній науці їй присвячено чимало спеціальних студій, що мають міждисциплінарний (стосуються галузей спорту, бізнесу, менеджменту, освіти та ін.) та переважно науково-популярний характер. Автори наголошують, що в науці досі немає ґрунтового комплексного дослідження проблеми походження та історії становлення і розвитку коучингу, оскільки цю проблему переважно висвітлюють фахівці різних галузей знань зі своїх вузькопрофільних позицій. В українському науково-педагогічному дискурсі коучингу утвердилася доволі спрощена модель і «звужена» схема осмислення проблеми виникнення і становлення коучингу. Дослідники акцентують на постаті «основоположника», «фундатора» сучасного коучингу – каліфорнійського тренера з тенісу, викладача Гарвардського університету В. Тімоті Голві (Голлувей – W. Timothy Gallwey), який у книзі «Внутрішня гра в теніс» («The Inner Game of Tennis», 1974) і ще в кількох бестселерах виклав наріжні його ідеї. За результатами аналізу актуалізованих джерел із цієї проблеми зроблено висновок про те, що найбільш виразний, фундаментальний

*© Савчук Б. П.

*© Слюсаренко Н. В.

*© Білавич Г. В.

вплив на розвиток філософії коучингу справили чотири ідейних учення та системні практики минулого й сучасного. Це: Сократівські методи діалогу; гуманістичний напрям психотерапії; праці Д. Гоулмена у сфері емоційного інтелекту; методика знаних спортивних тренерів. Проаналізовані теорії відомих зарубіжних учених у широкій історичній ретроспективі показують, як спортивне тренерство, акумулювавши тисячорічний досвід східної і західної культур із фізичного і духовного вдосконалення людини, трансформувалося в сучасний феномен коучингу.

Ключові слова: коучинг, розвиток особистості, теорії походження, коучингу, Сократівські методи діалогу, тренер.

Постановка проблеми. Щоб усебічно вивчити й ефективно використовувати будь-який освітньо-педагогічний феномен у формуванні особистості, потрібно розуміти його генезу, ідейні витoki, особливості становлення. Це повною мірою стосується коучингу, який на початку ХХІ ст. отримав широке визнання в Україні й дедалі активніше торує шлях у системі національної освіти. Між тим, в українському науковому та суспільному дискурсі ця проблема представлена доволі фрагментарно, контекстно. У зарубіжжі їй присвячено чимало спеціальних студій, що мають міждисциплінарний (стосуються галузей спорту, бізнесу, менеджменту, освіти та ін.) та переважно науково-популярний характер. Це значною мірою пояснює відсутність ґрунтовного комплексного дослідження проблеми походження та історії становлення і розвитку коучингу, адже її переважно висвітлюють фахівці різних галузей знань зі своїх вузькопрофільних позицій. Ліквідація цієї прогалини потребує проведення ґрунтовного комплексного міждисциплінарного дослідження, тож пропонується стаття актуалізує це завдання і розставляє важливі акценти в його реалізації.

Аналіз досліджень. Західні теоретики й адепти коучингу (М. Аткинсон, Т. Голві, М. Дауні, М. Доуні, К. Дуглас, С. Кові, Л. Уїтворт, Дж. Уїтмор та ін.) розробили його наріжні науково-теоретичні засади й технології в проекції використання в спорті, бізнесі, менеджменті, освіті, психології, інших суспільних сферах. Спираючись на їхній доробок, українські науковці (І. Голяд, Н. Горук, О. Нежинська, С. Романова, О. Соколова, В. Тименко, Т. Чернова, О. Шевчук та ін.) спричинилися до розробки підходів і засобів використання коучингу в різних ланках системи освіти, передусім у вищій школі. При цьому вітчизняні вчені-педагоги лише фрагментарно, подекуди навіть плутано висвітлюють ідейні витoki коучингу, актуалізують потребу предметного і більш цілісного з'ясування цієї проблеми.

Мета статті – з'ясувати духовні витoki й ідейне коріння коучингу задля глибшого розуміння його філософії та використання як ефективної технології формування особистості.

Виклад основного матеріалу. В українському, як і в усьому пострадянському науково-педагогічному дискурсі коучингу, утвердилася доволі спрощена модель і «звужена» схема осмислення проблеми виникнення і становлення коучингу. Головна увага дослідників сфокусована на постаті каліфорнійського тренера з тенісу, викладача Гарвардського університету В. Тімоті Голві (Голлувей – W. Timothy Gallwey), який у книзі «Внутрішня гра в теніс» («The Inner Game of Tennis», 1974) [2] і ще в кількох бестселерах виклав наріжні його ідеї. Він трактується як «основоположник», «фундатор» сучасного коучингу, так що не лише історія, а й його ідейні витoki та інші аспекти розвитку розглядаються крізь призму творчості цієї персоналії.

На відміну від цієї рецепції, у західному міждисциплінарному дискурсі визнається вагома роль Т. Голві в появі та формуванні коучингу, але він цілком справедливо

розглядається як один із представників плеяди не менш значущих творців і адептів цього феномена, що зробили його надбанням людства.

Вивчення здобутків західних авторів спонукає підходити до з'ясування ідейних витоків коучингу в широкому контексті, розглядаючи його як продукт творчої акумуляції різних історіософських, психологічних учень та гуманістичних ідей минулого. Дослідники пропонують різні підходи до цієї проблеми. Зокрема, В. Броску своїх дослідженнях визначила «дев'ять базових коренів (чинників. – Авт.) коучингу»: освіта; психотерапія; комунікація; рух самодопомоги; теорія соціальних систем; спортивна мотивація; теорії розвитку; цілісний рух; управління і лідерство [9; 10].

Дослідник М. Рейс (2014) у статті під назвою «Umahistóriadocoaching» виокремив два головні складники появи коучингу. Перший – філософський, у якому тренер знаходить основні припущення і переконання, що підтримують коучинг. Другий – соціальні науки, у яких існують моделі й методи, що становлять основу для практики коучингу (цит. за: [14]).

Більш чіткими, конкретними у визначенні цієї проблеми були знані ідеологи й адепти коучингу [1; 4; 5; та ін.], які пов'язали формування його теорії і методики, техніки з певними вченнями, ідейними концептами і практиками минулого.

Аналіз згаданих та інших студій дає змогу стверджувати, що найбільш виразний, фундаментальний вплив на розвиток філософії коучингу справили чотири ідейних учення та системні практики минулого й сучасного. Це: Сократівські методи діалогу; гуманістичний напрям психотерапії; роботи Денієла Гоулмена у сфері емоційного інтелекту; методики знаних спортивних тренерів [11]. З'ясуємо їх предметно в контексті досліджуваної проблеми.

Незаперечний потужний вплив на формування теоретичних засад і технологій коучингу (приміром, базова техніка постановки «сильних запитань» та ін.) справило вчення давньогрецького філософа Сократа (469–399 до н. е.). Ідеться про відомий метод Сократівських діалогів, якими він навчав співгромадян, як можна усвідомлено і власними силами поліпшити своє життя. На це вказували Дж. Уитмор, Г. Кимси-Хауз, Ф. Сандау у контексті аналізу творчості Т. Голві [8]. Інші автори поглибили розуміння цієї проблеми.

Відомий вислів давньогрецького мислителя «Я не можу нікого нічого навчити, я тільки можу змусити думати» можна вважати своєрідною квінтесенцією філософії коучингу. За допомогою запитань Сократ діагностував інтелектуальний потенціал своїх учнів і співгромадян та спонукав їх до роздумів про власне життя. Сутність цього методу полягає в тому, що, шукаючи відповіді на побудовані за певним алгоритмом запитання, людина могла б самостійно й усвідомлено дійти певних (правильних) висновків та зрозуміти, як слід чинити, поводитися за тієї чи іншої ситуації. Не даючи готових рецептів і рішень, Сократ таким чином налаштовував співрозмовників на осмислений цілеспрямований пошук відповідей на нагальні життєві проблеми.

Вивчаючи цю проблему, В. Броск у нарисі «Вступ до історії коучингу» [9] відзначила ще одну парадоксальну й надважливу схожість філософії Сократа та ідеології коучингу. Стверджуючи, що давньогрецький філософ ще у IV ст. до н. е. використовував «щось подібне на сучасний коучинг», авторка підкреслює, що мистецтво ставити запитання так, щоб допомогти слухачам міркувати й ухвалювати рішення з істин, які є в їхньому буденному житті, має глибші коріння. Воно було відоме як феномен «*maieutike*», що у перекладі з грецької означає «мистецтво народжувати». Згідно з історичними даними, Сократ був сином акушерки, тож, за власним визнанням, він виконував подібну з матір'ю функцію, яка полягала в тому, щоб «щось дістати і доставити». «Пологи», які він приймав, – це «діставання» знань, які є всередині

кожного. Сократ лише допомагав людині «вивести їх назовні» та передавав їх самій людині. У цьому полягає й одна з наріжних методологічних засад коучингу [9].

На ще одному значущому аспекті «коучингової філософії» Сократа акцентує науковець Л. Равієр. Утверджуючи тезу, згідно з якою «немає викладання, позаяк насправді існує лише учнівство», дослідник доводить, що істинні «знання є не в тренері, а в клієнті / учневі». Отож, діалогічний метод Сократа ставить за мету набуття нових знань таким чином, щоб людина ставила під сумнів уже сформовані й передані їй зовні та самостійно шукала нове розуміння світу [13].

З'ясовуючи в унісон з означеними рефлексіями генезу коучингу, дослідник Р. Крауш стверджує, що коучинг – це «щось старе, як людство». Тож Сократ лише підкреслив через свої діалоги з учнями метод, заснований на істині, який виявляє заховане всередині особистості справжнє знання. З цього випливає і сутність філософії коучингу та його головна мета – допомогти людині знайти себе [12].

У філософії і технології коучингу виразно відстежуємо постулати трьох основних взаємопов'язаних напрямів гуманістичної психотерапії: екзистенційний («чутливий»); центрований («роджерський» – зосередженість на особистості); гештальт-психотерапія.

Головною метою екзистенційної психотерапії є допомога людині в пошуку сенсу життя, усвідомленні особистісної свободи та відповідальності, розкритті власного потенціалу як особистості в спілкуванні і соціальному середовищі. Вона утверджує постулат визнання людини як унікальної і самоцінної особистості. Один із засновників гуманістичної психології, американський психолог Карл Роджерс у центр своєї психотерапевтичної практики поставив особистість клієнта, що «переживає безпорадність, закритість для істинного спілкування». На цій основі він обґрунтував знамениту гіпотезу, згідно з якою стосунки між клієнтом та психотерапевтом мають стати дієвою умовою, каталізатором позитивних особистісних змін. З огляду на це, К. Роджерс визначив дві основні цілі психологічної допомоги: 1) «допомогти особистісному самозростанню», завдяки чому людина має самостійно розв'язувати власні проблеми та стати «цілковито дієвою особистістю»; 2) створити для цього відповідний «психологічний клімат» (терапевтичні стосунки) [6].

Впадає в око схожість розробленої К. Роджерсом структури психотерапевтичного процесу і напрацьованої ідеологами коучингу схеми послідовної співпраці і впливу коуча на клієнта. Роджерська модель складається з шести етапів: 1) заблокованість клієнтом внутрішньої комунікації, його безсилля перед чинними проблемами, відсутність бажання до змін; 2) самовираження, коли клієнт в атмосфері ухвалення рішення починає поступово відкривати власні переживання, усвідомлювати свої проблеми; 3) стимулювання саморозкриття і самоприйняття клієнта в усій складності, незавершеності, обмеженості власної особистості; 4) формування в клієнта готовності і здатності змінити ставлення до своєї феноменології: подолання самовідчуження, усвідомлення власного «Я», зростання потреби «бути самим собою»; 5) розвиток і інтегрування самоприйняття, відповідальності, особистісного досвіду (комунікація, поведінка, самовідчуття) в єдине ціле; 6) особистісні зміни: відкритість світові, собі, власному досвіду [6].

У теорії і практиці коучингу роджерівський підхід органічно поєднується із гештальт-психотерапією (нім. Gestalt – форма, кшталт, філософське поняття, що позначає об'єкт у його структурній цілісності, без розчленування на складники). Вона має виражену функційну спрямованість на посилення психологічних позицій особистості, розширення її самосвідомості. Головну мету щодо допомоги людині в реалізації свого потенціалу гештальт-психотерапія реалізує на основі розв'язання таких завдань: 1) актуалізація самосвідомості людини; 2) стимулювання внутрішнього

самоконтролю та особистої незалежності, самодостатності; 3) виявлення і подолання психологічних бар'єрів, які гальмують особистісне зростання. За такого підходу психотерапевт (як і в коучингу – коуч) розглядаються як помічники і співтворці інтегрованої в «гештальт» (в єдине ціле) особистості. Психотерапевт уникає безпосереднього втручання у внутрішні інтимні почуття клієнта, але намагається полегшити їхнє самовиявлення [3; 7].

З означеними психологічними феноменами коучингу гармонійно корелюють набутки *теорії емоційного інтелекту*, що була сформульована американським психологом і письменником Д. Гоулманом. Учений виходив із постулату аксіоматичної взаємозалежності інтелекту і життєвого успіху людини. При цьому не менший, а подекуди більш значущий вплив на її життєвий успіх справляє емоційний складник. На цій основі Д. Гоулман визначив і шукав відповіді на низку важливих запитань: «Як емоційна сфера впливає на життєві здобутки людини?»; «Які емоційні складники формують долю?»; «Чи можливо і як саме виправити емоційні моделі людини, що гальмують її поступ до кращого?». Ці та інші запити мали наблизити до з'ясування головного: «Якою є взаємозалежність емоційності та інтелекту?»; «Чи природна суперечність між емоційністю та інтелектом людини є нездолоаною чи все-таки вони можуть доповнювати один одного?» [11].

Відповіді на ці й інші запитання Д. Гоулман виклав у книзі «Емоційний інтелект» [11], що стала бестселером та, як і його інші праці, набули популярності в західних інтелектуальних колах 90-х рр. ХХ ст. У філософії і технологіях коучингу виразно відстежуються гоулманські ідеї і результати психологічних експериментів, які з позицій нейрофізіології розкривають механізми активації психоемоційних станів.

Цілком природно, що коучинг продуктивно використовує *досвід спортивних тренерів*. Цікавий і оригінальний погляд на це питання виклала згадувана науковиця В.Броск у фундаментальній праці «Джерельна книга з історії коучингу» [10]. Знана американська дослідниця і кваліфікована практикуюча тренерка стверджує, що сучасні коучі здебільшого неправильно розуміють багату й еkleктичну історію тренерства (це поняття вживається як синонімічне коучингу), вважаючи, що вона бере початки з 80-х або 90-х рр. ХХ ст. Насправді її коріння значно глибші. Перші практики коучингу сягають глибокої давнини. Його піонерами були східні філософи та стародавні спортивні тренери-практики. На Сході головне місце у фізичній підготовці посідали бойові мистецтва, на Заході – легка атлетика, про що свідчать зображення, зафіксовані на амфорах Стародавньої Греції [9; 10].

Спортивні тренери відіграли вагомий роль у розвитку західної та східної культур, адже допомагали спортсменам досягати не лише фізичної, а й духовної досконалості. У ХХ ст. їхній досвід знайшов широке застосування: у 30-х рр. – у розвитку гуманістичної і трансперсональної психології; у 60-х рр. – у теоріях та ініціативах із розвитку людського потенціалу; у 70-х рр. – у сфері бізнесу; у 80-х рр. – у різних суспільних сферах. А 90-ті рр. ХХ – перше десятиліття ХХІ ст., зокрема у США, становлять «вибухову історію тренерства». Свідченням цього стало зростання чисельності програм спеціальної підготовки для тренерів (до 164 у 2004 році, асоціації професійних тренерів (до 12), щорічних тренерських конференцій (до 16), а також видання спеціалізованих фахових журналів та навчально-методичної літератури різного гатунку. Розвиток коучингу в період постмодерну кінця ХХ ст. зумовив його проникнення зі сфери спорту в царину соціально-економічного життя, а також психології, бізнесу, освіти дорослих тощо [10].

Висновки. Проаналізовані теорії відомих зарубіжних учених у широкій історичній ретроспективі показують, як спортивне тренерство, акумулювавши

тисячорічний досвід східної і західної культур із фізичного і духовного вдосконалення людини, трансформувалося в сучасний феномен коучингу, який проникнув у різні сфери завдяки своєму потужному потенціалу трансформувати й змінювати їхню якість. На такому тлі активно розвивалися тренерські практики, що стали важливим джерелом формування і розвитку теорії і технології коучингу. Зрозуміло, що чотири визначені ідейних вчення та практики минулого і сучасного не вичерпують розмаїття фундаментальних загальновідомих і тим паче індивідуальних (приватних), але не менш цікавих і продуктивних ідей, технік. Акумуляючи і творчо апробуючи їх у своїй діяльності, теоретики і практики коучингу випрацювали свої унікальні, продуктивні підходи та інструменти позитивного впливу на людину задля поліпшення ефективності різних сфер її життєдіяльності та розв'язання професійних і особистих проблем. Безліч промовистих фактів засвідчують мозаїчність і суб'єкту оригінальність такого досвіду. До прикладу, багато дослідників звертали увагу на потенційну або доведену доцільність використання в практиці коучингу *ефекту плацебо*. Чимало з них покликалися при цьому на опубліковану 1922 р. книгу французького фармацевта Е. Куе, який, зважаючи на власний професійний досвід, висунув гіпотезу, згідно з якою несвідоме грає надзвичайно важливу роль у діяльності людини, так що нею можна цілеспрямовано маніпулювати та змінювати людське життя. Проаналізовані теорії відомих зарубіжних учених у широкій історичній ретроспективі показують, як спортивне тренерство, акумулювавши тисячорічний досвід східної і західної культур із фізичного і духовного вдосконалення людини, трансформувалося в сучасний феномен коучингу.

У подальших наукових дослідженнях плануємо проаналізувати підходи й засоби використання коучингу в закладах вищої освіти.

Список використаних джерел:

1. Аткінсон М., Чоис Т. Рае. Наука и искусство коучинга: Внутренняя динамика / пер. с англ. Киев: Companion Group, 2009. 208 с.
2. Гэллуэй Т.У. Теннис. Психология успешной игры. Олимп-Бизнес, 2010. 208 с. URL: <https://kniga.biz.ua>
3. Каліна Н. Ф. Психотерапія. Київ: Альма-матер. 2010. 288 с.
4. Дауни М. Эффективный коучинг: Уроки коуча для коучей / пер. с англ. Москва: Изд-во «Добрая книга», 2008. 288 с.
5. Парслоу Е., Рей М. Коучинг в обучении. Практические методы и техники. Санкт-Петербург: Питер, 2003. 204 с.
6. Роджерс К. Р. Взгляд на психотерапию. Становление человека. Москва: «Прогресс»; «Универс», 1994. 480 с.
7. Трач Р. Гуманістична психологія: у 3 т. Київ, 2005. Т. 2. 280 с.
8. Уитворд Л., Кимси-Хауз Г., Санда Ф. Коактивный коучинг / пер. с англ. Москва: Центр поддержки корпоративного управления и бизнеса, 2004. 360 с.
9. Brock V. Introduction to coaching history. URL: <http://www.vikkibrock.com/wp-content/uploads/2012/06/UTD-Coaching-News-Introduction-to-Coaching-History.pdf>
10. Brock G. V. Sourcebook of Coaching History. North Charleston SC: Createspace Independent Publishing Platform. 520 p. URL: <https://essentialinstitute.org>
11. Goleman D. Working with emotional intelligence. New York: Bantam Books, 1998. 464 p. URL: <https://www.goodreads.com>
12. Krausz R. R. Coaching executivo: A conquista da liderança. São Paulo: Nobel, 2007. URL: <http://www.editoranobel.com.br> > arquivos.
13. Ravier L. Coaching en Colombia: magazine coaching international. Madrid. 2016. Vol. 15, 41–43. URL: <https://issuu.com/leoravier/docs/15>

14. Santos M. R. Coaching: A Brief Historical, Conceptual and Practical Analysis of the Method. *Revista Científica Multidisciplinar Núcleo do Conhecimento*, 2020. № 4. P. 171–195. URL: <https://www.nucleodoconhecimento.com.br/>

References:

1. Atkinson, M., & Choys, T. Rae. (2008). *Nauka i iskusstvo kouchynha: vnutrenniaia dynamyka* [The science and art of coaching: internal dynamics]. Kyiv: Companion Group [in Russian].
2. Galloway, T. W. (2010). *Tennis. Psykholohyia uspeshnoi ihry* [Tennis. Psychology of successful play]. Olymp-Byznes. Retrieved from <https://kniga.biz.ua> [in Russian].
3. Kalina, N. F. (2010). *Psykhoterapiia* [Psychotherapy]. Kyiv: Alma-mater [in Ukrainian].
4. Daun, M. (2008). *Effektyvnyi kouchynh: Uroky koucha dlia kouchei* [Effective coaching: Coach Lessons for coaches]. Moskva: Yzd-vo «Dobraiaknyha» [in Russian].
5. Parslou, E., & Rei, M. (2003). *Kouchynh v obuchenyy. Praktycheskii metody y tekhniki* [Coaching in teaching. Practical methods and techniques]. Sankt-Peterburg: Piter [in Russian].
6. Rodzhers, K. R. (1994). *Vzgliad na psikhoterapiiu. Stanovlenie cheloveka* [A look at Psychotherapy. Becoming human]. Moskva: «Progress», «Univers» [in Russian].
7. Trach, R. (2005). *Humanistychna psykholohiia* [Humanistic Psychology]. Kyiv [in Ukrainian].
8. Uitvord, L., Kimsi-Khauz, G., & Sandal, F. (2004). *Koaktivnyi kouching* [Coactive Coaching]. Moskva: Tcentr podderzhki korporativnogo upravleniia i biznesa [in Russian].
9. Brock, V. (2012a). *Introduction to coaching History*. Retrieved from <http://www.vikkibrock.com/wp-content/uploads/2012/06/UTD-Coaching-News-Introduction-to-Coaching-History.pdf> [in English].
10. Brock, G. V. (2012b). *Source book of Coaching History*. North Charleston SC: Create space Independent Publishing Platform. Retrieved from <https://essentialinstitute.org> [in English].
11. Goleman, D. (1998). *Working with emotional intelligence*. New York: Bantam Books. Retrieved from <https://www.goodreads.com> [in English].
12. Krausz, R. R. (2007). *Coaching executivo: A conquista da liderança*. São Paulo: Nobel. Retrieved from <http://www.editoranobel.com.br/arquivos> [in English].
13. Ravier, L. (2016). Coaching en Colombia: magazine coaching international. *Madrid*, 15, 41–43. Retrieved from <https://issuu.com/leoravier/docs/15> [in English].
14. Santos, M. R. (2020). Coaching: A Brief Historical, Conceptual and Practical Analysis of the Method. *Revista Científica Multidisciplinar Núcleo do Conhecimento*, 4, 171–195. Retrieved from <https://www.nucleodoconhecimento.com.br/> [in English].

Savchuk B. P.,
orcid.org/0000-0003-2256-0845
 Slyusarenko N. V.,
orcid.org/0000-0002-9215-5936
 Bilavych H. V.,
orcid.org/0000-0002-1555-0932

COACHING: IDEOLOGICAL ORIGINS IN THE PROJECTION OF PERSONALITY FORMATION

The article is devoted to the problem of coaching, which at the beginning of the XXI century was widely recognized in Ukraine, in particular in the field of education. The purpose of the article is to determine ideological origins of coaching in order to better understand its philosophy and use it as an effective tool for personality formation.

It is stated that in the Ukrainian scientific and social discourse this problem is presented in a rather fragmentary way. In foreign science, many special studies are devoted to it, which are interdisciplinary (in the fields of sports, business, management, education, etc.) and mostly popular science. The authors emphasize that there is still no thorough comprehensive study of the problem of origin and history of the formation and development of coaching, as this problem is mainly covered by experts in various fields of knowledge from their narrow positions. In the Ukrainian scientific

and pedagogical discourse of coaching, a rather simplified model and a "narrowed" scheme of understanding the problem of the origin and formation of coaching has been established. Researchers emphasize the figure of the "founder" of modern coaching - California tennis coach, Harvard University professor W. Timothy Gallwey, who set out his cornerstone ideas in the book "The Inner Game of Tennis" and his several other bestsellers.

Based on the analysis of updated sources on this issue, it was concluded that the clearest and most fundamental influence on the development of the philosophy of coaching was made by four ideological teachings and systematic practices of the past and present. These are: Socratic methods of dialogue; humanistic direction of psychotherapy; D. Goleman's works in the field of emotional intelligence; methods of well-known sports coaches. Analyzed theories of well-known foreign scientists in a broad historical retrospective show how sports coaching, having accumulated millennial experience of Eastern and Western cultures in physical and spiritual improvement, has transformed itself into a modern phenomenon of coaching.

Key words: coaching, personality development, theories of origin, coaching, Socratic methods of dialogue, coach.

Дата надходження статті: 19.10 2021 р.

Рецензент: доктор педагогічних наук, доцент Примакова В.В.

УДК 372.3.007

DOI <https://doi.org/10.37915/pa.vi50.326>

Султанова Н. В.*,

orcid.org/0000-0003-3510-4662

ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ КЕРІВНИКА ЗАКЛАДУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ У СИСТЕМІ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ОСВІТИ: ІСТОРІЯ ТА СУЧАСНІСТЬ

У статті розкрито історико-педагогічні аспекти та сучасні організаційно-педагогічні засади процесу формування професійної компетентності керівників ЗДО в умовах установ післядипломної освіти, обґрунтовано можливості наступності дієвих механізмів та умов. Показано фактори впливу на підготовку та функційні обов'язки керівних кадрів у системі дошкільної освіти. Виявлено та представлено передумови розвитку освітніх установ та курсів для професійної підготовки педагогічних та керівних кадрів в Україні, у тому числі у галузі дошкільної освіти.

Визначено актуальність формування професійної компетентності керівників закладів дошкільної освіти, яку ми трактуємо як динамічну комбінацію знань, умінь, навичок та інших особистісних і ділових якостей, що визначають їхню здатність та гарантують готовність до професійного виконання керівних задач.

Розкрито основи управлінської культури керівників та зміст управлінської компетентності директорів дитячих садків. Проаналізовано Професійний стандарт Керівника закладу дошкільної освіти та виокремлено вимоги до його професійної діяльності у розрізі управлінських обов'язків та функцій. Наголошено, що формуванню професійної компетентності керівників закладів дошкільної освіти сприяє розвиток їхньої організаційної культури, у тому числі, у системі післядипломної освіти. Окреслено методологічне підґрунтя професійного розвитку керівників ЗДО з позицій професійно-особистісного,

*© Султанова Н. В.